

Sp. 286. Tillaga til þingsályktunar

um brúargerð á Skjálfandafljóti.

Flm.: Jónas Jónsson.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að endurreisa gömlu Ölfusárbrúna yfir Skjálfandafljót hjá Stóruvöllum í Bárðardal, ef öruggur grundvöllur er fyrir stöpul á brúarstæðinu.

Greinargerð.

Fyrir rúmri hálfri öld reisti Tryggvi Gunnarsson Ölfusárbrúna. Það var síðasta stórbrú hans. En allöngu áður hafði hann byggt brú yfir Skjálfandafljót hjá Goðafossi, heima í ættbyggð sinni. Það var fyrsta stórbrúin, sem hann byggði, og fyrsta stórbrúin, sem gerð var á Íslandi.

En innanvert við brúna, á þjóðveginum yfir Þingeyjarsýslu, er nálega 40 km byggð í Bárðardal. En á öllu þessu langa svæði er sveitin brúarlaus. Dalurinn er einn hreppur, ein sókn og eitt skólahérað. Fólkið í dalnum verður að fara á ferju eða hestum yfir þetta stórvatn til hreppsfunda, til kirkju, eftir yfirsetukonu og lækni, með börn í skóla og til margháttaðra ferða vegna sveitarmála og atvinnurekstrar. Á öllu þessu byggða svæði rennur Skjálfandafljót með nokkuð jöfnum halla á hraunbotni og er að jafnaði 150 m breitt.

Í Bárðardal hefur frá landnámsöld verið nokkuð langt milli bæja, jarðir stórar, og voru heimilin áður fyrr mjög fjölmenn. Þegar lausafólk hvarf af heimilum Bárðdæla, skiptu systkin og frændur mörgum stærstu jörðunum, og búa nú þrír og stundum fjórir bændur á gamalli einbýlisjörð. Bárðdælir eru athafnasamir menn og hafa gert mikið fyrir sveit sína. Eru nýlega byggð steinhús á flestum bæjum, víða rafstöðvar til ljósa, hita og suðu, sími á hverjum bæ og vélanotkun í bezta lagi við framleiðsluna. En eina umbót vilja Bárðdælir fá, sem þeim er ofvaxin að gera einum, og það er að brúa Skjálfandafljót í miðri byggðinni, til að létta af fólkinu í dalnum margháttaðum tilkostnaði, erfiðleikum og lífshættu, sem leiðir af hinum hættulegu ferðum, sem helmingur hreppbúa verður stöðugt að leggja á sig vegna nauðsynlegra félagsstarfa í byggðinni. Brú í Bárðardal yfir Skjálfandafljót þarf að vera nokkuð

löng, en ekki miðuð við þunga bíla, þar sem aðeins er um innansveitarumferð að ræða, og enga mjólkurflutninga, því að sauðfjárrækt er aðalatvinnuvegur allra Bárð-
dæla.

Þegar ákveðið var að byggja nýja brú yfir Ölfusá, vegna vaxandi þungavöru-
flutninga, kom mér til hugar, að hugsanlegt væri, að gamla brúin hjá Selfossi gæti
gert mest gagn, ef hún yrði endurbyggð yfir Skjálfandafljót í Bárðardal. Fannst mér
m. a., að minningu Tryggva Gunnarssonar væri verðuglega haldið á lofti með því að
láta Ölfusárbrúna enda sína daga til gagns í ættarhéraði þessa merkilega bónda úr
Fnjóskadal, sem gerðist mestur brúarsmiður á Íslandi. Eftir að mér var fullkunnugt
um, að Ölfusárbrúin var of veik og of mjó til að verða nothæf yfir Hvítá hjá Skál-
holti, byrjaði ég að ræða um hugsanlegan flutning brúarinnar norður að Skjálfanda-
fljóti. Emil Jónsson samgöngumálaráðherra fól vegamálastjóra að láta athuga brú-
arstæðið hjá Stóruvöllum í sumar sem leið. Lét Geir Zoëga kunnáttumenn sína gera
nákvæma mælingu á brúarstaðnum með tilliti til þess, að Ölfusárbrúin kynni að
verða flutt þangað. Hafði vegamálastjóri reynslu í þessu efni, þar sem hann hafði
flutt og endurbyggt gömlu Sogsbrúna uppi við Hvítárvatn. Reynist hún þar ágæt-
lega, enda aðeins umferð af léttibilum, eins og verða mundi í Bárðardal.

Skömmu eftir að Alþingi kom saman í haust, svaraði Emil Jónsson samgöngu-
málaráðherra fyrirspurn frá Eiríki Einarssyni þm. Árnesinga um skilyrðin til að
flytja Ölfusárbrúna að Iðu. Svaraði ráðherrann þessari fyrirspurn neitandi og byggði
þá skoðun á skriflegu álitu vegamálastjóra. Leggur vegamálastjóri til, að byggð verði
yfir Hvítá hjá Iðu ný brú, breið og sterk og burðarmagn hennar miðað við þunga
mjólkur- og vörubíla. Ráðherrann gaf í ræðu sinni nokkrar upplýsingar um aðra
staði, sem til mála gætu komið fyrir endurbyggða Ölfusárbrú. Nefndi vegamálastjóri
í skýrslu sinni fjóra staði:

1. Blöndu hjá Löngumýri, 50 m.
2. Hvítá í Borgarfirði hjá Bjarnastöðum, 52—55 m.
3. Lagarfljót hjá Kirkjubæ, 62 m.
4. Tungná á Sprengisandsleið, 65—70 m.

Um þessi fjögur brúarstæði segir Geir Zoëga:

„Þar sem vænta má, að styrkleika þriggja fyrsttöldu brúanna verði að miða við,
að fullhlaðnar mjólkurflutningabifreiðar fari þar um, efast ég nú um, að rétt þyki að
nota Ölfusárbrúna þar, því að þeir eru allt að 8 tonn að þyngd.“ . . . „Frekar geri
ég ráð fyrir, að gamla brúin þætti nothæf á jafnfáfarinni leið og yfir Tungná.“

Síðan minnist vegamálastjóri á Skjálfandafljót:

„Hefur sérstaklega verið óskað, að athugað væri, hvort ekki mætti nota Ölfus-
árbrúna á Skjálfandafljót, því að þar mundi væntanlega nægja létt brú. Brúarstæði,
er til greina koma þar, hafa verið mæld sl. sumar.“ Telur vegamálastjóri, að með
nokkurri breytingu kynni að mega nota brúna yfir Skjálfandafljót.

Brúarstæðið hjá Stóruvöllum er 112 m á lengd, en Ölfusárbrúin er 110 m, en þrið-
jungur hennar er yfir þurru landi, austan árinna. Nú er öruggur klapparbotn í Skjálf-
andafljóti, og hefur nýlega verið byggður öruggur stöpull fyrir svonefnda Kvislar-
brú yfir ál úr fljótinu, skammt frá Goðafossi. Með því að gera stöpul á klapparbotni
Skjálfandafljóts hjá Stóruvöllum eru uppfyllt öll nauðsynleg skilyrði til að nota
brúna þar, því að vitaskuld má nota þann hluta brúarinnar, sem nú er yfir þurru
landi, yfir grynningar þær, sem eru í Skjálfandafljóti austanverðu hjá Stóruvöllum.
Ég hef þess vegna miðað tillöguna við það, að vegamálastjórnin mætti ákveða Ölfus-
árbrúnni stað hjá Stóruvöllum í Bárðardal, ef örugg undirstaða væri fyrir stöpul á
heppilegum stað í fljótinu. Reynslan hefur sýnt, að slíkir stöplar þola vel ísrek, bæði
við áður nefnda Kvislarbrú og þá ekki síður hjá Ferjukoti, þar sem undirstaða var
þó allt önnur og erfiðara að byggja úti í ánni en hjá Stóruvöllum.

Það, sem mælir með, að Ölfusárbrúin verði endurbyggð hjá Stóruvöllum, er það,
að hún er af heppilegri lengd. Það skaðar ekki, þó að brúin sé nokkuð mjó og ekki
talin bera þunga vagna, þar sem aðeins er um innansveitarumferð að ræða. Í öðru
lagi er ekki í neinum hrepp á Íslandi byggð á 40 km svæði skilin sundur með stór-
fljóti nema í Bárðardal. Öll stórvötn verða brúuð fyrr eða síðar. Ölfusárbrúin virðist
hvergi koma að fullum notum nema í Bárðardal. Er þá ávinningur að bæta úr þörf
þessarar sveitar með brú, sem til er, svo að héruð, sem þurfa breiðar og sterkar brýr,
geti fengið þá úrlausn, sem hentar þeirra þörfum.